

“Our boys have done it”!*

Murat Narođlu
DEÜ Bilg. Müh. 4. Sınıf

Evet, çocuklar gerekeni yapmışlardı; ne de olsa bu konuda tecrübeliydiler ve dünyanın bazı başka bölgelerinde defalarca benzeri operasyonları gerçekleştirmişlerdi: İran, Guatemala, Bolivya, Şili ve elbetteki Türkiye... Egemenler, her on yılda bir balans ayarı vermeyi gelenek haline getirmişlerdi bu coğrafyada ve tarih 12 Eylül 1980'i gösterdiğinde, televizyonlarda yine o soğuk, iğrenç ses vardı. Birileri, hep kendilerinin olduğunu düşündükleri bir yerlere el koymuştu ve sokaklarda, boğulan bir yaşam sürüyordu insanlar.

Artı-değer sömürsü, kâr ve rekabet üzerine kurulu bir toplumsal sistem olan kapitalizm, tarihi boyunca krizlere yakalanmaktan kurtulamadı. Şu günlerde yaşananlar; dev sigorta şirketlerinin ve bankaların iflası, yüz milyarca dolarlık kamulaştırma projeleri, borsalarındaki düşüşler, vb. gelişmeler kapitalizmin bir kez daha sancılı bir dönemden geçtiğini göstermekte. 1950-74 yılları arasında hızlı bir büyüme ve kâr oranlarında artış yaşayan kapitalist dünya ekonomisi, 70'li yıllarla beraber bu genişleme döneminin sonuna yaklaşmış, bunalımın ve tıkanmanın başladığı dile getirilmişti. Nitekim ekonomik buhranın yaşanması gecikmedi, ancak örgütlü ve güçlü mücadele yürütülmedikçe yıkılması oldukça zor olan bu sistem, manevra yeteneğiyle bir kez daha virajı almıştı ve neoliberal uygulamalara hızla geçiş yapılmaya başlandı. Dünya genelindeki bu sürece paralel olarak, Türkiye de, ekonomiyle beraber

siyasette de yönetsel bir kriz içine düşmüştü. Dikkat çekmek istediğim nokta şu ki; yaşananlar, bütünlüklü bir bakış açısıyla değerlendirilmediği takdirde, anlama süreci başarıyla gerçekleştirilemez. İran Devrimi, Sovyetler'in Ortadoğu'daki hareketi, 24 Ocak 1980 ekonomik kararlarının uygulanma ortamının oluşmaması, “ithal ikâmecî yöntemden ihracata yönelik sömürge biçimine geçmek” [1], sınıf mücadelesini ezme, vb. olguların hesaba katılmasıyla, bu ülke bir kez daha postal seslerinin kulak tırmalayan melodisini duymak zorunda bırakıldı.

Pek çok şeyin yeniden düzenlendiği, ekonomiye-orduya-siyasete-toplum hayatına ciddi müdahalelerin yapıldığı böyle bir ortamda, bizler için sürekli en iyisini düşünmüş olan büyüklerimiz, elbette ki eğitimi görmezden gelemezlerdi.

YÖK ve eğitimin işlevi

Takvimler 6 Kasım 1981'i gösterdiğinde, bir kara bulut daha göründü gökyüzünde ve üniversitelerin üzerine Y,Ö,K harfleri yağmaya başladı. Güçlü bilimsel, özerk üniversite geleneğinin zaten olmadığı [2] bu coğrafyada üniversiteler, pek de ciddi bir muhalefete rastlanmaksızın bir yeniden yapılanmaya tabi tutulmuştu. Bulutlar ne kadar karanlık olsa da gerçek apaçık ortadaydı. Kapitalist düzende eğitimin işlevleri neyse, YÖK de bunları layıkıyla yerine getirecek ve darbe sonrasının eğitimdeki yol haritasını çizecekti. Genel olarak, varolan düzenin sürdürülmesi ve yeniden üretimi için kullanılan eğitimin kimi etkilerine

biraz daha yakından bakalım. Ardından özel olarak YÖK'ün nasıl bir işlev gördüğünü vurgulayıp günümüze geleceğiz.

Eğitim aracılığıyla bilinçlerde yaratılan kirlilikle, toplumu dönüştürme mücadelesi yürütenlere karşı üstünlük kazanılmaya çalışılır. Üniversite gençliği, sorgulamayı, kendilerine giydirilen elbiseyi kabul etmemeyi, eleştirel düşünceyi öğrenemez. Beyin hücreleri örümcek ağılarıyla kaplanır, dar bir uzmanlık alanının dipsiz kuyusuna dalar, ürettiğinin neye nasıl hizmet ettiğini düşünemez duruma gelir. Üstelik üretilen, gerçekten bilimsel nitelikte olan bir şey de değildir. Üniversite-sanayi işbirliği ve teknokentler ile beraber, kapitalist tekellerin gereksinimleri bilim olarak etiketlenilip pazarlanmaktadır. Öğrenciler, mesleklerinin özünü kavrayamaz durumdadırlar, toplumun ve tarihin neresinde olduklarından, yaptıklarının ne tür etkiler içereceğinden habersizdir. Gençliğin, gerçeğin arayıcısı ve savunucusu olması gereken bilimsel faaliyete ve dürüstlüğe yönelik bilgileri yoktur.

Düşünce dünyasını kirlatmenin aracı haline getirilen eğitim ve konumuz olarak üniversiteler, sermayenin gereksinim duyduğu işgücünün yetiştirildiği alanlardır. Kâr oranlarında artış yaratacak yeni teknolojileri ve politikaları belirleyecek nitelikte olmalıdır bu işgücü ama asla, bu ücretli kölelik düzeninin özünü sorgulamamalıdır. Tarafsız olmaları gerektiği öğretilir, bilim insanı öyle olmalıdır denilir, oysa şu bir gerçektir ki, çemberin çizgisi de içine

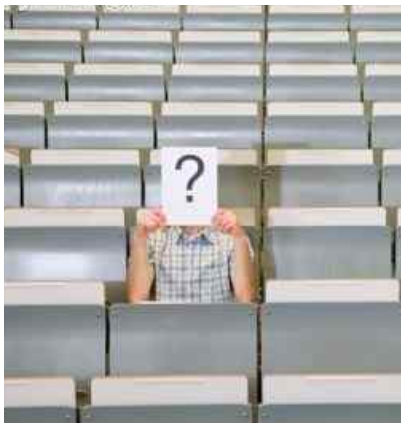
dahildir, yani ya dışındayızdır çemberin ya da içinde.

Öğrenciler yıllarını üniversitelerde geçirirler ve bu bir bakıma işsizlik oranını düşürmeye de yarar. Sürekli olarak yeni üniversiteler açılır, herhangi bir altyapı çalışması yürütülmeden, gerekli kadro ve laboratuvar hazırlanmadan öğrenciler dersliklere doldurulur ve 4-5 yıllığına işsizlik rafa kaldırılmıştır. Üniversite hayatı boyunca yapılan harcamalar da yine birilerinin kasına akmaktadır.

Eğitim böylesine ciddi bir işken, bunca işin üstesinden, hele hele bir de darbeden sonra gelebilmek çok zor iş doğrusu, YÖK'e, Kenan Evren'e, İhsan Doğramacı'ya haksızlık etmeyelim değil mi? Bir toplumun belleğini silmek, Fikret Başkaya'nın deyimiyle, sivil giyimli kişiler eşliğinde askeri kıyafetler giyen, niteliksiz kişileri bilim insanı diye koltuklara oturtup isimlerinin önüne de uzunca ünvanlar vermek ve bu kurumun adına da üniversite deyip resmi tamamlamak kolay iş mi?

YÖK'ün tahammülsüzlüğü ve günümüzdeki manzara

Tarihi boyunca bir türlü kitleselleşip gelenek haline gelemeyen Türkiye devrimci hareketi ve muhalefeti, nitel dönüşüm geçireceği anlarda da sistemin yoğun baskı ve saldırısıyla karşılaşmıştır. 12 Eylül 1980 darbesiyle bir kez daha dağıtı-

lan muhalefet, sonraki süreçte de ne YÖK'e ne de darbe sonrası oluşturulan diğer mekanizmalara karşı durabilmiştir. Eğitim alanındaki bu uygulamalara engel olunamamıştır... Gençlik hareketindeki kimi canlanmalar haricinde bugün de YÖK'e karşı herhangi bir baskı oluşturulabilmiş değildir ve bu durumu genel havanın etkisinden ayrı olarak ele almamak gerekir.

Hâl böyleyken bile, üniversite yönetimleri en ufak bir itiraza tahammül edememektedir. Yakın tarihten bir örnek verirse, Muğla Üniversitesi Rektörlüğü, 2007 yılındaki YÖK protestolarına katıldıkları gerekçesiyle, 48 öğrenci hakkında bir dönemden iki döneme kadar uzaklaştırma cezası istemiyle soruşturma başlatmıştı ve geçtiğimiz bahar aylarında bu cezalar onaylandı. Şu an öğrencilerin açtığı dava sürüyor ancak sürecin durdurulması yönünde bir karar çıkacağına yönelik pek de umut yok. Üniversitelerin açılışında bilimsellikten, özerklikten, aydınlık ve çağdaşıktan dem vuran kişilerin nasıl bir kafa yapısıyla hareket ettiklerini anlamışsınızdır.

Örnekleri arttırmayacağım, cezalar, soruşturma terörü, yasaklar, kapitalist üretime kölelik, bilinç bulanıklığı yaratma gibi durumlara alıştık. YÖK başta olmak üzere, çeşitli kurumlar ve kişiler aracılığıyla ülkedeki eğitim-öğretim sisteminin, bilimsel-eleştirel anlayışın üzerine ölü toprağı serpilmiştir. Özerk yönetime sahip olması gereken üniversitelerin pek sayın kadroları, türban uyarısı yapmak gayesiyle orduya şikâyetle bulunmakta, bir başka cepheden bakan kesim ise, bilime din makyajı yapmaya çalışmaktadır. Üniversitelerde başta hizmet sektörü olmak üzere taşeron işçi çalıştırılmakta, öğrenciler müşteri, yetkililerse işletmeci olmaktadır. Dersliklere burjuvazinin temsil-

cilerinin isimleri verilmekte, bilim kapitalizmin kafesine konulmaktadır.

Son söz niyetine

Kenan Evren kadar yetenekli olmasak da, bizim de bir resim yapma yeteneğimiz var, günümüzdeki tabloyu ana hatlarıyla sizlere aktarmaya çalıştım. Hiçbir şekilde, yaşananlar kanıksanmamalıdır. Başta 12 Eylül düzeninin getirdikleriyle beraber her türlü kapitalist üretim ilişkileri açısından kopabilmek ve gerçeğin keşfine çıkmış, onun yılmaz savunucusu eleştirel bilimi üniversitelere ve bilinçlere yerleştirmek bir zorunluluktur. Öte taraftan bunu gerçekleştirme iddiasında olan, bu yolda bedeller ödeyen muhalefetin durumu da iç açıcı değildir. Haklı taleplerini hayata geçirebilmek, yeni bilim ve teknoloji politikalarıyla sürece müdahale edebilmek için, sosyalist hareketin alacak uzun yolu vardır. Kendi içinde dönüşmeli, geçmişini, yöntemlerini ve stratejilerini de eleştiri süzgecinden geçirmelidir. Kapitalist paradigmanın açmazlarını gösterip onu açığa vurmamız yetmez, kitlelere alternatif paradigmayı da gösterebilmeliyiz. Bu yolda yürüyen, bedel ödeyenler, özel olarak da, öğrencisi, işçisi, hocasıyla tüm üniversite emekçileri hakettiklerini alacak cüreti göstermeli, kapitalizmi ve her türlü eğitsel kurumunu, çoktan hakettiği yere, tarihin çöplüğüne göndermelidir.

Umut yaratarak, yola devam dostlar...

*: "Bizim çocuklar işi bitirdi.", 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında söylenmiştir.

Kaynakça

- [1] Osman Tiftikçi, "Osmanlı'dan Günümüze Ordunun Evrimi", Sorun Yayınları, Ocak 2006
[2] Fikret Başkaya, "Üniversite-Bilim-Etik", <http://www.ozguruniversite.org>